

แบบบันทึกการจัดทำแผนผังครอบครัว (Family tree) แผนผังสังคมมิติหรือแผนผังนิเวศน์
(Ecological Mapping) แผนผังเวลา (time line) / แผนผังชีวิต(time life)

คำชี้แจง

การจัดทำแผนผังครอบครัว (Family tree) แผนผังสังคมมิติหรือแผนผังนิเวศน์ (Ecological Mapping) แผนผังเวลา (time line) / แผนผังชีวิต(time life) เป็นเครื่องมือในระดับเบื้องต้นที่ใช้ทำงานกับผู้ป่วยทุกราย และทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ นักสังคมสงเคราะห์ ใช้แผนผังครอบครัวเพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ทางด้านความผูกพันเชิงอารมณ์ สังคมระหว่างสมาชิกครอบครัวหรือหน่วยสังคมที่บุคคลนั้นเกี่ยวข้อง แผนผังครอบครัวจะช่วยให้ นักสังคมสงเคราะห์ ประเมินระดับความสัมพันธ์ ความผูกพันหรือ ความใกล้ชิดของสมาชิกในครอบครัวและเครือญาติ วิเคราะห์ข้อมูลทางจิตสังคมและครอบครัวได้อย่างรวดเร็ว ทำให้สามารถวินิจฉัยและดูแลปัญหาที่ซับซ้อนซับซ้อนของผู้ป่วยได้ดีขึ้น และสะท้อนข้อมูลบางอย่างกลับไปสู่ผู้ป่วย

มารับบริการครั้งที่

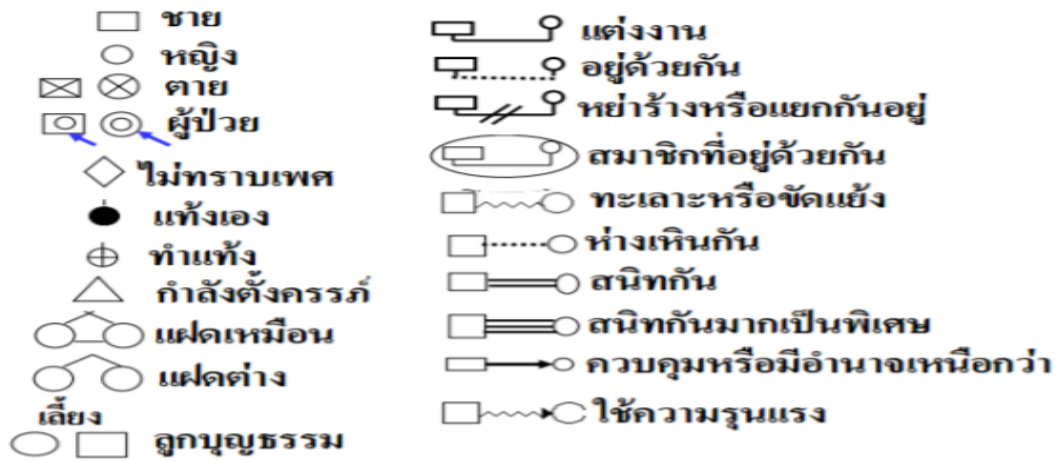
รหัสสถานบริการ..... วันที่รับ CASEว/ด/ป/.....

HN. ANเลขสด (SN).....

ชื่อ-สกุลผู้ป่วย.....

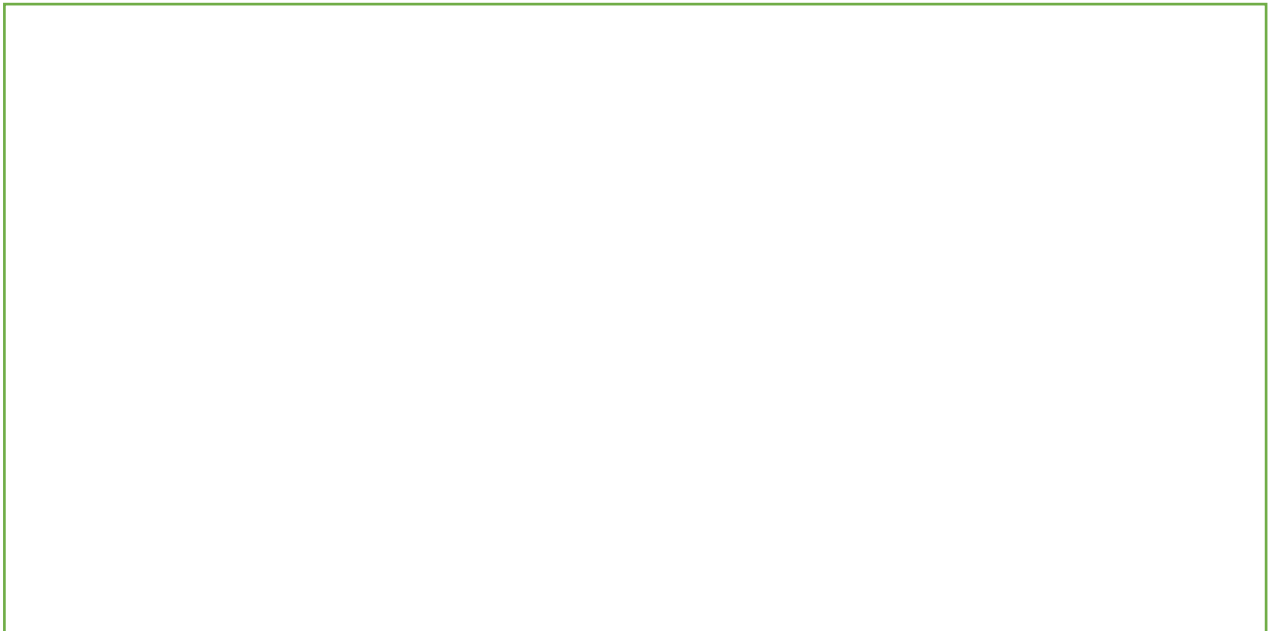
1.แผนผังครอบครัวหรือสาแหรกครอบครัว (Genogram or Family tree)

สัญลักษณ์มาตรฐานสากลในการวาดแผนภูมิครอบครัว

Ref: เครื่องมือแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว ศศ.นพ.ฐานพัฒน์ ดิษฐอาพรเจริญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

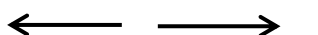
แผนผังเวลา (time line) / แผนผังชีวิต(time life)

แผนผังสังคมมิติหรือแผนผังนิเวศน์
(Ecological Mapping)

สัญลักษณ์แสดงความสัมพันธ์

- ความสัมพันธ์เข้มแข็งและต่อเนื่อง
- ความสัมพันธ์ ไม่ต่อเนื่อง นานๆ ครั้ง (ห่างเหิน)
- ความสัมพันธ์บีบคั้น กดดัน
- แสดงทิศทางความสัมพันธ์ว่า สมดุลหรือไม่สมดุล

คู่มือและคำอธิบาย

การจัดทำผังครอบครัว (Genograms & Family tree) แผนผังสังคมมิติหรือแผนผังนิเวศน์ (Ecological Mapping) แผนผังเวลา (time line) / แผนผังชีวิต(time life)

คำชี้แจง

การจัดทำแผนผังครอบครัว (Family tree) แผนผังสังคมมิติหรือแผนผังนิเวศน์ (Ecological Mapping) แผนผังเวลา (time line) / แผนผังชีวิต(time life) เป็นเครื่องมือในระดับเบื้องต้นที่ใช้ทำงานกับผู้ป่วยทุกราย และทุกกลุ่มเป้าหมายการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ แผนผังครอบครัวให้รายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลหลายด้าน เหตุการณ์สำคัญต่างๆในช่วงชีวิต หรือแม้แต่สัตว์เลี้ยง หรือสิ่งสำคัญของชีวิต ข้อดี ผู้ให้บริการจะได้ข้อมูลในอดีตซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับปัญหาในปัจจุบัน ทำให้เข้าใจสถานการณ์และปัญหาของครอบครัวดีขึ้น และวางแผนแทรกแซงที่เหมาะสมขึ้นครอบครัวก็อาจเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างขณะมองย้อนกลับไปในอดีตเพื่อจัดทำแผนผังครอบครัว ทั้งนี้ เพื่อใช้ในการดูแลผู้ป่วย การเขียนแผนผังครอบครัวทำให้ได้ประวัติที่ผสมผสานข้อมูลของประวัติความเจ็บป่วย ข้อมูลทางจิตสังคมและครอบครัวได้อย่างรวดเร็ว ทำให้สามารถวินิจฉัยและดูแลปัญหาที่ซับซ้อนซับซ้อนของผู้ป่วยได้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างครอบครัว (family structure)
2. เพื่อระบุวงจรชีวิตของครอบครัว (family life cycle stage)
3. เพื่อรูปแบบที่ซ้ำซ้อนที่ผานมายังรุ่นต่างๆ (pattern repetition across generation)
4. เพื่อศึกษาเหตุการณ์ชีวิตและหน้าที่ครอบครัว (life events and family functioning)
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภาพและความขัดแย้ง (relationship patterns and triangles ความสมดุล และไม่สมดุลของครอบครัว (family balance and imbalance)
6. เพื่อแสดงการถ่ายทอดทางพันธุกรรมในครอบครัว (genetic purpose)

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ป่วยรายบุคคลทุกกลุ่มเป้าหมายทางสังคม (ศึกษาจากหัวข้อ “ประเภทผู้ป่วย” ในแบบประเมินหน้า ๕ หรือ ในคู่มือฯ หน้า 1๑ - ๑2)

ประโยชน์

1. เป็นเครื่องมือทางคลินิกที่ช่วยนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ นำข้อมูลของครอบครัวผู้ป่วยมาเขียนโครงสร้างครอบครัว (Family tree) เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวทั้งด้านการเจ็บป่วย ความสัมพันธ์ทางสังคม ได้อย่างรวดเร็ว และนำไปใช้ในการแก้ปัญหา
2. ช่วยให้เห็นสุขภาพคนหาศักยภาพของสมาชิกคนอื่นๆในครอบครัวที่จะมาช่วยดูแลผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ เพื่อไหลผลการดูแลรักษาดีขึ้น
3. นักสังคมสงเคราะห์สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อเท็จจริง ประเมิน วินิจฉัย และวางแผนให้บริการทางสังคมสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์สามารถดำเนินการช่วยเหลือ ติดตาม และประเมินผลการให้บริการทางสังคมสงเคราะห์

วิธีใช้เครื่องมือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

หัวข้อ	ประเภท	รายละเอียด ความหมาย
1	มารับบริการครั้งที่	ครั้งที่เข้ารับบริการ สังคมสงเคราะห์ และสวัสดิการสังคม (visit number)
2	รหัสสถานบริการ/หน่วยงาน	หน่วยงานที่มาใช้บริการ ระบุโรงพยาบาล หรือ รหัส หน่วยงานตาม สปสช
3	วันที่รับCASE	วันที่รับเรื่องส่งปรึกษาและมีการประเมินทางสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น ระบุวันเดือน ปี
4	HN. (Hospital Number) SN. (Social Work Number)	เลขที่ผู้ป่วยโรงพยาบาล / ศูนย์บริการสาธารณสุข เลขที่ผู้ใช้บริการสังคมสงเคราะห์
5	(นาย/นาง/นางสาว/สมณะ)	คำนำหน้า ชื่อ สกุล ระบุทุกครั้ง เพื่อ ระบุ สถานภาพทางเพศ แต่กำเนิดว่าเป็นหญิงหรือชาย
6	ชื่อ – สกุล	ชื่อ และนามสกุลตามทะเบียนราษฎร หรือ เอกสารที่ทางราชการออกให้

ส่วนที่ 2 การเขียนผังครอบครัว

การเขียนผังครอบครัว ในการเขียนจะมีสัญลักษณ์มาตรฐาน ทำให้นักสังคมสงเคราะห์วาดโครงสร้างครอบครัว (Family structure) ได้อย่างรวดเร็ว โดยมีข้อมูลต่างๆดังนี้

1. โครงสร้างครอบครัว (Family structure)
2. วงจรชีวิต (Life cycle stage)
3. รูปแบบที่ซ้ำซ้อนที่ผ่านมายังรุ่นต่างๆ (Pattern repetition across generation)
4. เหตุการณ์ในชีวิตและหน้าที่ครอบครัว (life event and family functioning)
5. ความสัมพันธ์และความขัดแย้ง (Relation patterns and triangle)
6. ความสมดุลและความไม่สมดุลของครอบครัว (Family balance and imbalance)
7. พันธุกรรม (genetic purpose)

ขั้นตอนเขียนแผนผังครอบครัว

ก่อนทำการเขียน ในระยะแรกอาจทำการเขียนในรูปแบบคร่าวๆ ง่ายๆ เช่นเขียนเฉพาะจำนวนคนที่อยู่ในครอบครัว โรคที่พบในครอบครัว เขียนประมาณ 2 generations แต่ในระยะต่อมา เมื่อความสัมพันธ์ดีขึ้นอาจเขียนแผนผังที่สลับซับซ้อนขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะต้องเขียนผัง genogram ประมาณ 3 generations

(อ้างอิง ผังครอบครัว <https://www.oocities.org/thaifammed/genograms.htm>)

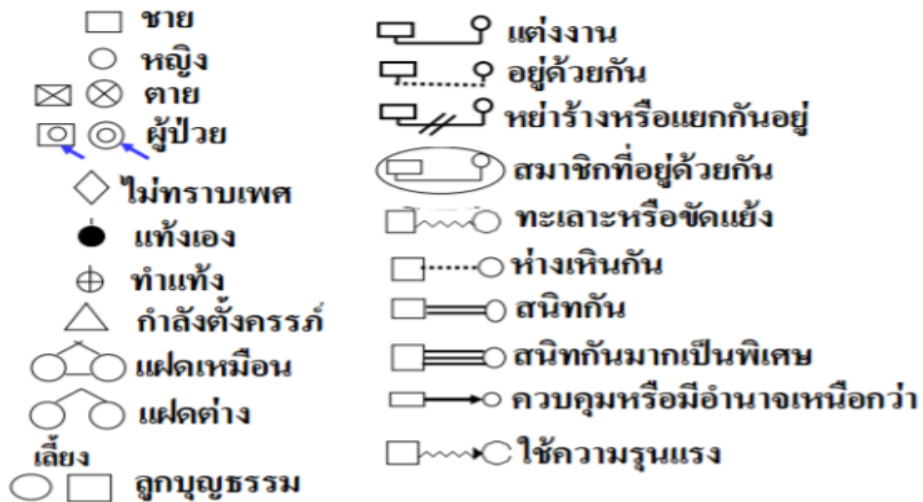
ขั้นตอนเขียนแผนผังครอบครัว

1. วัตถุประสงค์สัญลักษณ์แทนสมาชิกในครอบครัว และลากเส้นเชื่อมโยงกัน แสดงข้อมูลอย่างน้อย 3 ชั่วอายุคน
2. ใส่ชื่อของสมาชิกทุกคนในครอบครัว
3. ใส่อายุหรือปีเกิดของสมาชิกทุกคนในครอบครัว
4. ใส่อายุและสาเหตุการตายของสมาชิกในครอบครัวถ้ามี
5. ระบุโรคหรือปัญหาความเจ็บป่วยที่สำคัญของสมาชิกในครอบครัว
6. วาดวงล้อมรอบสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน พร้อมชี้ว่าผู้อยู่อยู่ที่ตำแหน่งใดของแผนผัง
7. ระบุวันที่ของการแต่งงานหรือหย่าร้างของสมาชิกในครอบครัว
8. เรียงสมาชิกที่เกิดตามลำดับก่อนหลังจากชายไปขวา
9. วาดสัญลักษณ์แสดงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
10. ระบุวันที่เขียนหรือปรับปรุงแผนผังครอบครัว

11.ตรวจสอบความถูกต้อง ผู้ใช้บริการร่วมเขียนหรือตรวจสอบความถูกต้องจะได้เป็นการทบทวนความสัมพันธ์กับครอบครัว อีกทั้งการเขียนแผนผังครอบครัวจะทำให้เกิดความกระจ่างชัดในการนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบและชัดเจน

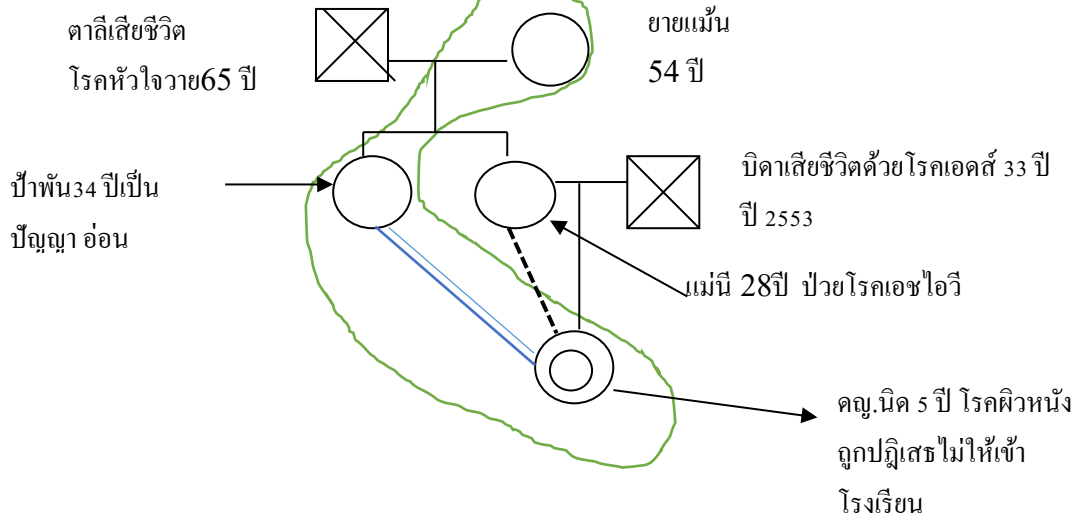
(อ้างอิง นพ.สตาจค ศุภผล ศูนย์การเรียนรู้รูดานเวชศาสตร์ครอบครัวและพัฒนาบริการปฐมภูมิ เขต 12 กลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลขอนแก่น)

สัญลักษณ์มาตรฐานสากลในการวาดแผนภูมิครอบครัว

Ref: เครื่องมือแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว ผศ.นพ.ฐานพัฒน์ ดิษฐสถาพรเจริญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตัวอย่างการเขียนผังครอบครัว

การจัดทำแผนผังเวลา (time line) / แผนผังชีวิต(time life)

วัตถุประสงค์

1. การทำแผนผังเวลา (time line) / แผนผังชีวิต(time life) เพื่อทบทวนความจำ ให้เข้าใจข้อมูลครอบครัวได้เร็วขึ้น
2. ค้นหาความเสี่ยงต่อปัญหาทางสังคมและมีผลกระทบจากการเจ็บป่วย ของผู้ป่วยและสมาชิกในครอบครัว
3. เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และประเมินความพร้อมของผู้ป่วยและครอบครัวผู้ป่วยในการดูแลผู้ป่วย
4. เพื่อนำไปสู่การวางแผนและการช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ป่วยและครอบครัวหลักของผู้ป่วย

วิธีใช้เครื่องมือ

นักสังคมสงเคราะห์สามารถนำไปใช้ตั้งแต่ขั้นตอนการรับเรื่องจนถึงสิ้นสุดกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ เพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในการให้บริการ ในกรณีผู้ป่วยที่มีปัญหายุ่งยาก ซับซ้อน เช่น มีปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีปัญหาสุขภาพจิต ไม่มีความรู้ในการดูแลผู้ป่วย ขาดทักษะในการดูแลผู้ป่วย การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เป็นต้น

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ป่วยรายบุคคลทุกกลุ่มเป้าหมายทางสังคม (ศึกษาจากหัวข้อ “ประเภทผู้ป่วย” ในแบบประเมินหน้า ๕ หรือ ในคู่มือฯ หน้า 1๑ – ๑2)

ประโยชน์

ประโยชน์

1. นักสังคมสงเคราะห์สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อเท็จจริง ประเมิน วินิจฉัย และวางแผนให้บริการทางสังคมสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์สามารถดำเนินการช่วยเหลือ ติดตาม และประเมินผลการให้บริการทางสังคมสงเคราะห์

2. นักสังคมสงเคราะห์สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความพร้อมของครอบครัว ผู้ป่วยในการที่จะดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาได้
3. นักสังคมสงเคราะห์สามารถนำข้อมูลไปวางแผนและให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยและครอบครัวในกรณีดูแล ผู้ป่วยที่มีปัญหาทางจิตสังคมที่ซับซ้อน

วิธีใช้เครื่องมือ

1. ทำความเข้าใจกับวงจรชีวิตครอบครัวแต่ละระยะ ในครอบครัวที่มีหลาย generations ให้พิจารณา ระยะเวลาของวงจรชีวิตครอบครัวโดยยึดอายุของลูกชายคนโตในครอบครัวหลักซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น generation ที่ 2. ประเมินว่า ครอบครัวปฏิบัติการกิจที่สำคัญได้สำเร็จหรือไม่
3. ถ้าครอบครัวปฏิบัติการกิจสำคัญสำเร็จ ครอบครัวนั้นจะสามารถก้าวไปสู่วงจรชีวิตครอบครัวระยะต่อไปได้โดยไม่มี ความเครียด
4. แต่ในครอบครัวที่ปฏิบัติการกิจสำคัญไม่สำเร็จจะทำให้ครอบครัวนั้นเผชิญกับ ความเครียด นำไปสู่ การเกิดปัญหาในครอบครัวได้

วงจรชีวิตครอบครัว	วงจรชีวิต	ภารกิจและวิธีการปฏิบัติ
ระยะที่ 1 เริ่มสร้างครอบครัว	วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	ภารกิจ: แยกตัวจากครอบครัวเดิม อูทิศตนให้กับ ครอบครัวใหม่ วิธีปฏิบัติ 1.เป็นตัวของตัวเองและเป็นอิสระ จากครอบครัวเดิม 2.สร้างความสัมพันธ์ซึ่งกับบุคคลอื่น (สามี/ภรรยา) 3.ปรับความสัมพันธ์กับครอบครัวเดิม 4.ทำงานสร้างฐานะ
ระยะที่ 2 ครอบครัวเริ่มมีบุตร	วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	ภารกิจ: ตอนรับสมาชิกใหม่(ลูก) เขาสูครอบครัว วิธีปฏิบัติ 1.ปรับความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาเพื่อ ตอนรับสมาชิกใหม่ (ลูก)

วจรชีวิตครอบครัว	วจรชีวิต	ภารกิจและวิธีการปฏิบัติ
		2.ปฏิบัติบทบาทหน้าที่ในฐานะพ่อแม้อย่างเหมาะสม 3.ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติกับลูกของตน
ระยะที่ 3 ครอบครัวที่มีบุตรเล็ก	วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	ภารกิจ: ให้ความอบอุ่น ส่งเสริมพัฒนาการ วิธีปฏิบัติ 1. เตรียมพื้นที่เล่นสวดสวนให้ลูกที่เริ่มโต 2. เตรียมพื้นที่ที่เล่นสวดสวนใหญ่ของตน 3. ปรับตัวอยู่ระหว่างความเป็นสวนตัวของชีวิตคู่และความเป็นครอบครัวเดียวกันกับลูก
ระยะที่ 4 ครอบครัวที่บุตรวัยเรียน	วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	ภารกิจ: สร้างวินัยและความรับผิดชอบแก่ลูก วิธีปฏิบัติ 1.สร้างกฎระเบียบใหม่สำหรับบุตรที่โตขึ้นและเริ่มรู้จักสังคม 2. เริ่มแบ่งงานภายในบ้านให้ลูกรับผิดชอบ
ระยะที่ 5 ครอบครัวที่บุตรวัยรุ่น	เริ่มเข้าสู่วัยกลางคน	ภารกิจ: ส่งเสริมให้ลูกมีความเป็นตัวของตัวเอง วิธีปฏิบัติ 1. กำหนดขอบเขตและภาระหน้าที่ที่วัยรุ่นควรมีในบ้าน 2. สร้างความสัมพันธ์กับลูกวัยรุ่น 3. เตรียมใจกับการแยกตัวของวัยรุ่นรวมถึงการแยกออกจากบ้านในอนาคต

วรรณชีวิตครอบครัว	วงจรชีวิต	ภารกิจและวิธีการปฏิบัติ
<p style="text-align: center;">ระยะที่ 6</p> <p style="text-align: center;">ครอบครัวที่มีบุตรแยกย้ายออกจากบ้าน</p>	<p style="text-align: center;">วัยกลางคน</p>	<p>ภารกิจ: ยอมรับการแยกจากไปของลูก และการเข้ามา ของเขย-สะใภ้</p> <p>วิธีปฏิบัติ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ปรับตัวกับการหมดบทบาทความรับผิดชอบของ “พ่อ – แม่” 2. ลูกแยกออกจากบ้าน รับผิดชอบตนเอง มีแฟน มีคูครอง 3. พ่อแม่ ฟื้นฟูตนเอง เริ่มเขาสู่วัยชราและเริ่มเจ็บป่วย 4. มีอาชีพมั่นคงและประสบผลสำเร็จ 5. ปรับตัวกับความสัมพันธ์กับคูครองของตนที่มีมา ยาวนานและเริ่มชินชา
<p style="text-align: center;">ระยะที่ 7</p> <p style="text-align: center;">ครอบครัวที่อยู่ในวัยเกษียณ</p>	<p style="text-align: center;">เริ่มเข้าวัยชรา</p>	<p>ภารกิจ: ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในบทบาทของตน เนื่องจากเขาสู่วัยชรา</p> <p>วิธีปฏิบัติ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ปรับตัวกับภาวะที่ไม่มีงานทำ 2. สร้างความสัมพันธ์และมีบทบาทใหม่กับลูกหลาน และคูชีวิต 3. ปรับตัวกับความเสื่อมโทรมของสังขารตนเองและคู ครอง
<p style="text-align: center;">ระยะที่ 8</p> <p style="text-align: center;">ครอบครัวที่อยู่ในวัยชรา</p>	<p style="text-align: center;">วัยชรา</p>	<p>ภารกิจ: เตรียมตัวเตรียมใจสำหรับวาระสุดท้ายของ ตนเอง</p> <p>วิธีปฏิบัติ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของร่างกายตาม สังขารความเจ็บป่วยของตนและคูครอง

วาระชีวิตครอบครัว	วาระชีวิต	ภารกิจและวิธีการปฏิบัติ
		2. ปรับตัวกับการสูญเสียความ เป็นตัวของตัวเองโดย ต้องพึ่งพา ลูกหลานมากขึ้น 3. ปรับตัวกับการสูญเสียคู่อชีวิต เพื่อนและสังคมที่ ตนเองเคยค ุณเคยมาตลอดชีวิตเหมือนถูกทิ้ง ให้อยู่ใน โลกใหม่ 4. แสวงหาบทบาทที่เหมาะสม ของวัยชรา และเตรียม สำหรับ วาระสุดท้าย

(อ้างอิง นพ.สตาจค ศุภผล ศูนย์การเรียนรู้รูดานเวชศาสตร์ครอบครัวและพัฒนาบริการปฐมภูมิเขต 12
 กลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลขอนแก่น)

ขั้นตอนเขียนแผนผังเวลา/ผังชีวิต

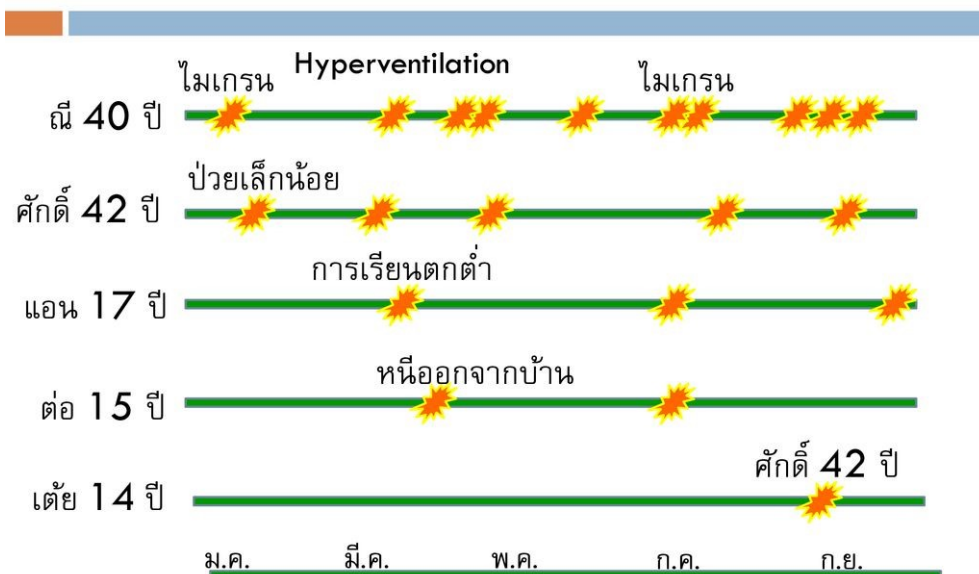
1. ลากเส้นตามแนวนอนแสดงระยะเวลาเป็นเดือนหรือเป็นปี
 2. ลากเส้นแสดงช่วงชีวิตของ 1 คน แล้วลากเส้นขนาน สำหรับสมาชิกรายอื่น โดยระฆู ช่วงเวลาให้ตรงกัน
 3. ใส่ชื่อและอายุ(และ/หรือปีเกิด) ของสมาชิกครอบครัวแต่ละคนกำกับไว้ทางซ้ายสุดของผัง
 4. ระบุเหตุการณ์สำคัญๆหรือวิกฤตการณ์ต่างๆของสมาชิกครอบครัวลงบนผัง รวมทั้งเหตุการณ์มาพบแพทย์
 และนักสังคมสงเคราะห์ในช่วงต่าง ๆ
1. วิเคราะห์และประเมินศักยภาพของครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว
 2. ประเมินว่าครอบครัวสามารถจัดการกับปัญหา (Family Coping) ได้หรือไม่ และว่า ปัญหาทางสังคมนั้นมี
 ผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวอย่างไร
 3. วางแผนการดูแลที่เฉพาะสำหรับผู้รับบริการแต่ละรายโดยการพยากรณ์จากธรรมชาติของวงจชีวิต
 ครอบครัวในระยะนั้นๆ
 4. ติดตามดูแลต่อเนื่อง

ตัวอย่างการเขียนขั้นตอนเขียนแผนผังเวลา/ผังชีวิต

อ้างอิง ดารณี นฤดมพงศ์ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ประมวลรวบรวมจาก ผศ.อัญมณี บูรณกานนท์ ผศ.โสภ อ่อนโอกาส ณัฐวดี ณ มโนรม และ นุชนาฏ ยูฮันเงาะ

ผังครอบครัวตามกาลเวลา Time flow chart

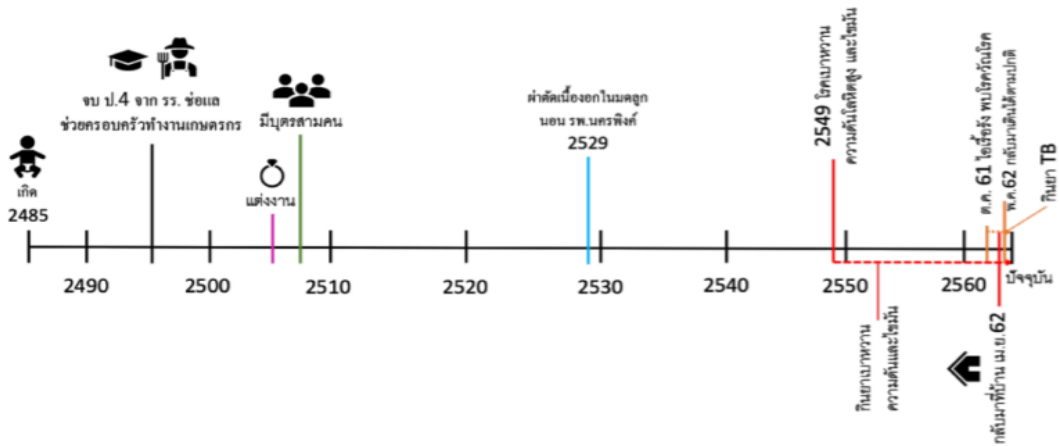
ที่มา : สายพิน หัตถิรัตน์ Family assessment การประเมินปัญหาสุขภาพครอบครัว

ผังครอบครัวตามกาลเวลา

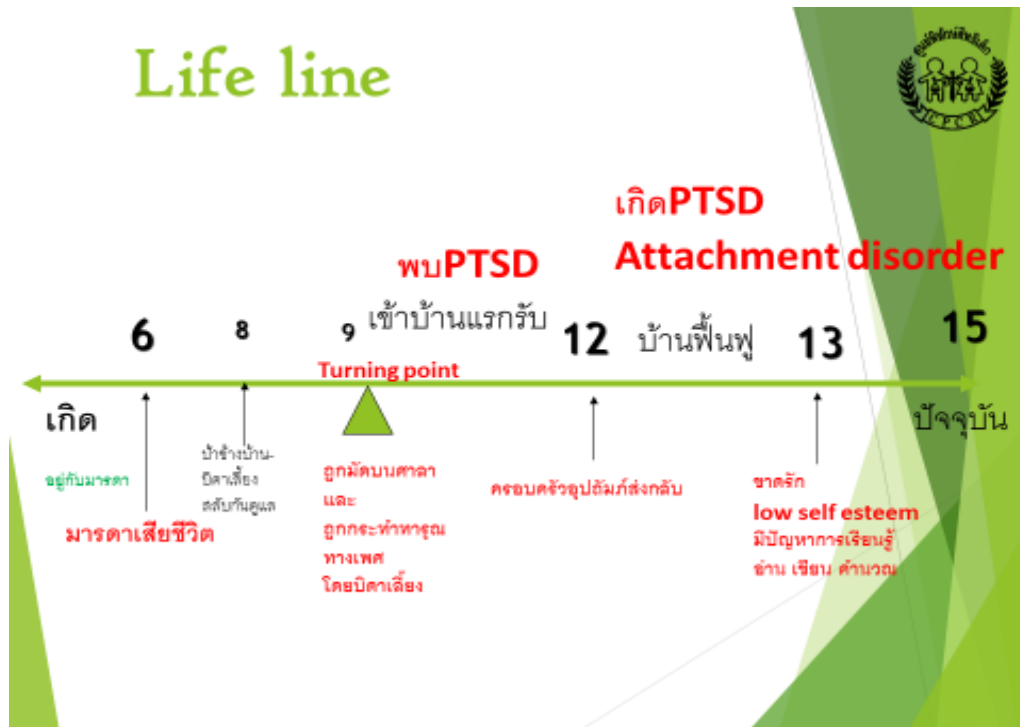

ที่มา : สายพิน หัตถ์รัตน์ Family assessment การประเมินปัญหาสุขภาพครอบครัว

ประวัติชีวิตลูกวรรณ

อ.ดร.รุ่งนภา มาละเสาร เครื่องมือ 7 ชั้น กระบวนวิชา พ.วช.401(322401) : สุขภาพชุมชนและ สร้างเสริมสุขภาพ

อ้างอิงจาก ดารณี นฤตมพงศ์ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ประมวลรวบรวมจาก ผศ.อัญมณี บูรณกานนท์ ผศ.โสภา อ่อนโสภา
ณัฐวดี ณ มโนรม และ นุชนาฏ ยูอันเงาะ

แผนผังสังคมมิติหรือแผนผังนิเวศน์ (Ecological Mapping)

คำชี้แจง แผนผังสังคมมิติถูกพัฒนาขึ้นโดย Ann Hatman ซึ่งเปรียบเทียบเหมือนเครื่องมือตรวจจับความสัมพันธ์ของผู้ใช้บริการกับสถานะแวดล้อมที่สำคัญของเขา แสดงความสัมพันธ์ของผู้ใช้บริการกับองค์กรที่ช่วยเหลือยามทุกข์ยาก

วัตถุประสงค์

1. การทำแผนผังสังคมมิติหรือแผนผังนิเวศน์ (Ecological Mapping) เพื่อให้ให้นักสังคมสงเคราะห์ ค้นหาศักยภาพและทรัพยากรทางสังคมของผู้ป่วย
2. นักสังคมสงเคราะห์สามารถนำข้อมูลไปวางแผนและให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยและครอบครัวในกรณีดูแล ผู้ป่วยที่มีปัญหาทางจิตสังคมที่ซับซ้อน

ประโยชน์

แผนที่สังคมมิติ ทำให้เห็นภาพกว้างๆ ของความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีตัวผู้ใช้บริการได้ภายในแผนภูมิเดียว ภาพวงล้อและซี่ล้อที่เกิดขึ้นนั้นเป็นตัวแทนของเครือข่าย

ขั้นตอนการเขียน แผนผังสังคมมิติ

สัญลักษณ์แสดงความสัมพันธ์

- ความสัมพันธ์เข้มแข็งและต่อเนื่อง
- . ความสัมพันธ์ ไม่ต่อเนื่อง นานๆ ครั้ง (ห่างเหิน)
- ความสัมพันธ์บีบคั้น กดดัน
- แสดงทิศทางความสัมพันธ์ว่า สมดุลหรือไม่สมดุล

1. วาดวงกลมตรงแผนที่ว่างๆ ด้วยวงกลมรอบๆ ส่วนตรงกลางเป็นผู้ใช้บริการถ้าเป็นผู้หญิงใช้ ○ ถ้าเป็นผู้ชายใช้สัญลักษณ์ □ แทนผู้หญิงหรือผู้ชายคนเดียว แต่ถ้าผู้ใช้บริการเป็นกลุ่มครอบครัวใช้วงกลมหรือสี่เหลี่ยมหลายอันซ้อนกัน ลากเส้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้บริการกับคนอื่นๆ (เส้นจะเป็นตัวอธิบายความสัมพันธ์ส่วนในวงกลมหรือ สี่เหลี่ยมก็เขียนชื่อ อายุของผู้ใช้บริการ)

2.สัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ใช้บริการถึงบุคคล หน่วยงานที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในชีวิตเขา ผู้ใช้บริการเอ่ยถึงสิ่งแวดล้อมใดทั้งในแง่บวกหรือลบ ก็จดรายชื่อไว้ หากกลัวจะเสียเวลาในการนึกถึงสิ่งแวดล้อม ผู้จัดการรายกรณี อาจจัดเตรียมแผนผังสังคมมิติได้โดยระบุ ครอบครัว ญาติ เพื่อน เพื่อนบ้าน ฯ เตรียมไว้ก่อน

3.เมื่อสังคมมิติสำเร็จแล้วควรตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ใช้บริการอีกครั้งเพื่อทบทวนความแม่นยำของข้อมูล และอาจมีข้อแก้ไข

4. ประเมินผลและถามความประทับใจของผู้ใช้บริการในภาพกว้าง คุณค่าของแผนที่สังคมมิติ คือ การให้ภาพกว้างๆ ของความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีตัวผู้ใช้บริการได้ภายในแผนภูมิเดียว ภาพงล้อและซี่ล้อที่เกิดขึ้นนั้นเป็นตัวแทนของเครือข่าย สังคมมิติทำให้เราเห็นภาพความสัมพันธ์ของแต่ละซี่กับศูนย์กลางแต่ไม่ได้ให้รายละเอียด คุณลักษณะที่จะตรวจสอบแต่ละซี่

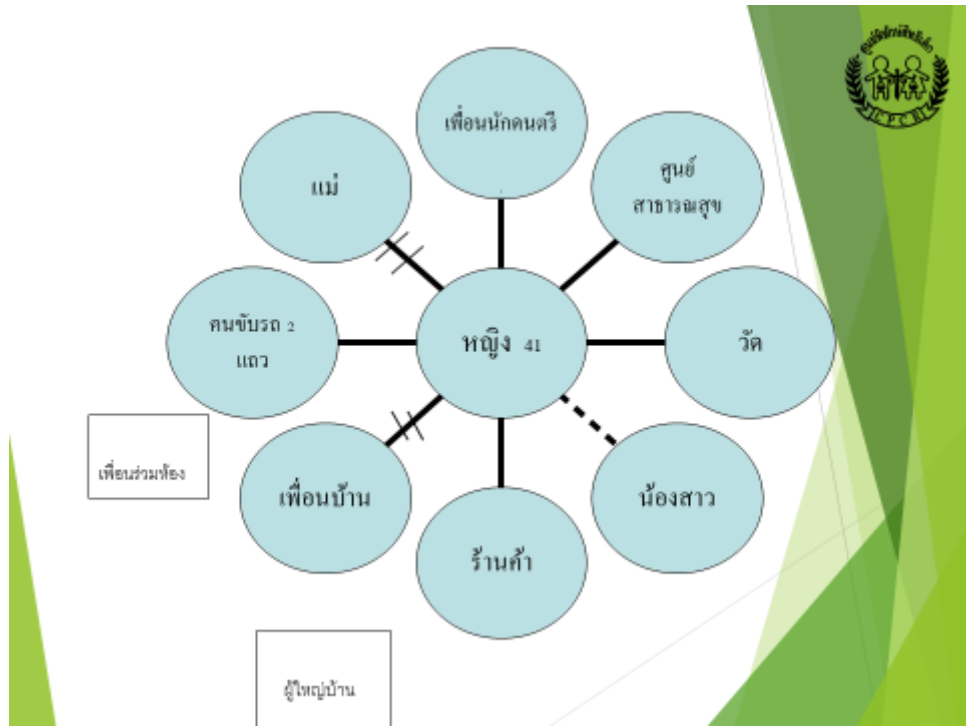
5. ถามผู้ใช้บริการว่าเขาเห็นอะไรจากแผนที่อันนี้ ให้เขาอธิบายเพิ่มเติมแล้วผู้จัดการคอยสรุปความเห็นเหล่านั้นในการประเมินภาพรวมต้องดูว่ามีความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์หรือไม่ มีความพึงพอใจอะไร มีการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์อย่างไร

6. นักสังคมสงเคราะห์ประเมินด้วยความเป็นกลางแล้วจัดทำแผนการช่วยเหลือซึ่งแผนนั้นซึ่งอาจเป็น

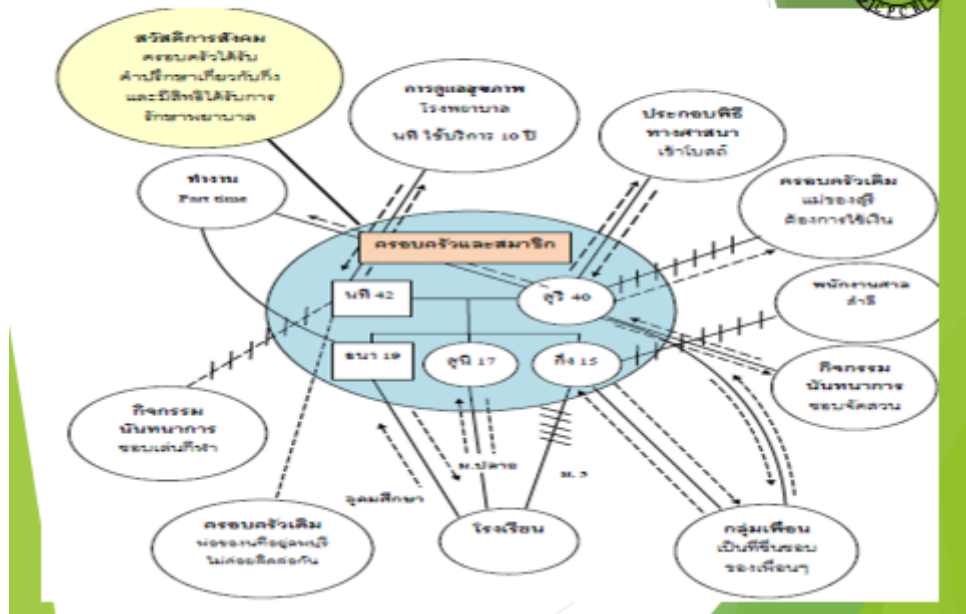
- สร้างสัมพันธ์ภาพกับสิ่งแวดล้อมที่ผู้ใช้บริการไม่มีความสัมพันธ์
 - สร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งขึ้นกับสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์
- ห่างเหิน
- ลดความกดดัน บีบคั้นหรือความเครียดจากสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่
 - เพิ่มศักยภาพความสามารถกับสิ่งที่ต้องการหรือปรับความต้องการ
- ลงให้สมดุล

7..ตรวจสอบความถูกต้อง ผู้ใช้บริการร่วมเขียนหรือตรวจสอบความถูกต้องจะได้เป็นการทบทวนความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการเขียนแผนผังสังคมมิติจะทำให้เกิดความกระจ่างชัดในการนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบและชัดเจน

ตัวอย่างการเขียนผังสังคมมิติ

สังคมนิติ (Ecological Map)

อ้างอิง จาก ดารณี นฤตมพงศ์ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
 ประมวลรวบรวมจาก ผศ.อัญมณี บูรณกานนท์ ผศ.โสภกา อ่อนโอกาส
 ณัฐวดี ณ มโนรม และ นุชนาฏ ยูฮันเงาะ

เอกสารอ้างอิง

1. .สตาจค ศุภผล แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับครอบครัวและการประเมินครอบครัว (Introduction to nature of family and family assessment) ศูนย์การเรียนรู้รูดานเวชศาสตร์ครอบครัวและพัฒนาบริการปฐมภูมิเขต 12 กลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลขอนแก่น)
https://cpird.in.th/editors/userfiles/files/SG_Family.pdf
2. สภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ เครื่องมือการทำงานกับผู้ป่วยระดับเบื้องต้น สำหรับนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์,2556
- 3.ผังครอบครัว <https://www.oocities.org/thaifammed/genograms.htm>
4. ดารณี นฤดมพงศ์ เครื่องมือการทำงานของผู้จัดการรายกรณี (Case manager) ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ประมวลรวบรวมจาก ผศ.อัญมณี บุรณกานนท์ ผศ.โสภา อ่อนโอภาส ญัฐวดี ณ มโนรม และ นุชนาฏ ยูฮันเงาะ
- 5.สุภาวรรณ ตันติหาชัย เครื่องมือเวชศาสตร์ครอบครัว กลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลสตูล ,2561
- 6.สายพิน หัตถิรัตน์ การประเมินปัญหาสุขภาพครอบครัว Family assessment
7. รุ่งนภา มาละเสาร เครื่องมือ 7 ชั้น : สุขภาพชุมชนและ สร้างเสริมสุขภาพ